

MEER AMBITIE

EVALUATIE VAN DE AANSTURING VAN DE NATIONALE SDG UITVOERING IN NEDERLAND

IN OPDRACHT VAN MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

JANUARI 2021

INHOUDSOPGAVE

Afkortingen	1
Samenvatting	2
1 Preambule.....	6
1.1 Inleiding	6
1.2 Onderzoeksmethode	6
1.3 Evaluatiekader	7
2 Politieke commitment	8
2.1 Bevindingen	8
2.2 Conclusies	9
2.3 Aanbevelingen	10
3 Verdeling van verantwoordelijkheden	10
3.1 Bevindingen	10
3.2 Conclusies	11
3.3 Aanbevelingen	12
4 Publieke verantwoording.....	13
4.1 Bevindingen	13
4.2 Conclusies	14
4.3 Aanbevelingen	14
5 Publieke bewustwording en participatie	15
5.1 Bevindingen	15
5.2 Conclusies	16
5.3 Aanbevelingen	16
6 Beleidsmonitoring en evaluatie	17
6.1 Bevindingen	17
6.2 Conclusies	18
6.3 Aanbevelingen	18
Bijlage A Vragenlijst.....	20
A1 Individueel	20
A2 Focus Groep.....	21
Bijlage B Tijdsplan.....	23
Bijlage C Lijst met geïnterviewde personen	24
Bijlage D Gebruikte documenten.....	26

AFKORTINGEN

AR	Algemene Rekenkamer
AZ	Ministerie van Algemene Zaken
BZ	Ministerie van Buitenlandse Zaken
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Commissie MER	Commissie voor de milieueffectrapportage
CPB	Centraal Planbureau
DNB	De Nederlandsche Bank
EZK	Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
FP	SDG Focal Point (ministeries)
IAK	Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving
IenW	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
INTOSAI	International Organization of Supreme Audit Institutions
JenV	Ministerie van Justitie en Veiligheid
LNV	Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
MAEX	Maatschappelijke AEX
MDG's	Millennium Development Goals
ODA	Official Development Assistance
OCW	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
OS	Ontwikkelingssamenwerking
PvA	Plan van Aanpak
RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
SCP	Sociaal en Cultureel Planbureau
SDG's	Sustainable Development Goals
SZW	Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
TI	Transition International
TK	Tweede Kamer

SAMENVATTING

Dit rapport is de neerslag van een evaluatie van de aansturing van de SDG implementatie in Nederland en is uitgevoerd in opdracht van het SDG coördinatie team bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

De focus van de evaluatie lag op (i) de governance structuur voor de aansturing en coördinatie van de SDG-implementatie, en (ii) de samenwerking met maatschappelijke actoren, inclusief jongeren, en de centrale onderzoeksvraag luidde: *Hoe zien betrokkenen (het netwerk rondom de SDG's binnen overheid, maatschappij en adviesorganen) het functioneren van de nationale SDG coördinatie?*

De governance structuur bestaat uit (i) het SDG coördinatie team, gehuisvest bij een directie van het ministerie van Buitenlandse Zaken en geleid door de nationale SDG coördinator, (ii) focal points bij een aantal ministeries (AZ, BZK, EZK, Financiën, IenW, JenV, LNV, OCW, SZW en VWS), en (iii) SDG Nederland, een beweging van meer dan duizend maatschappelijke organisaties, jongerengroepen, gemeenten, financiële instellingen, onderwijs- en kennisinstellingen en bewonersinitiatieven. Vanuit SDG Nederland zijn ook de SDG allianties geïnitieerd waarbij elke SDG een coördinator heeft die een netwerk van betrokken partijen vormt.

Het evaluatie team heeft vooral kwalitatieve methoden gebruikt om data te verzamelen zoals (i) semigestructureerde interviews met een groot aantal betrokken partijen (zie bijlage C), (ii) een online focusgroepsdiscussie met de sturgroepleden van SDG Nederland, en (iii) het raadplegen van een groot aantal documenten (zie bijlage D). Door COVID-19 werden alle interviews en de focusgroepsdiscussie online gevoerd.

BEVINDINGEN EN CONCLUSIES

Binnen de Rijksoverheid en de Nederlandse politiek lijkt er nauwelijks ambitie te bestaan voor de SDG agenda, behalve bij de instanties die zich met buitenlandse handel en ontwikkelingssamenwerking bezig houden, zoals het Ministerie van Buitenlandse Zaken en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Het Plan van Aanpak dat in 2016 werd opgesteld en aangeboden aan de Tweede Kamer, is niet of nauwelijks bekend bij de betrokken ministeries.

Er zijn verschillende redenen aan te geven voor dit gebrekkige ambitieniveau van de Rijksoverheid met betrekking tot de SDG agenda in Nederland. Ten eerste worden de SDG's door sector ministeries beschouwd als een OS-agenda, een "ver van m'n bed show" en "iets van de VN" zoals aangeduid door geïnterviewden. Het belang van SDG's voor binnenlands beleid wordt niet of nauwelijks gezien; de SDG's zitten 'niet in het DNA' van de sector ministeries. Het feit dat Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking de coördinerend minister is, onderschrijft dit beeld. Dit is historisch te verklaren omdat het onderschrijven van de SDG's een internationale afspraak is, maar het is niet effectief voor het coördineren van de dimensies van de SDG agenda die binnenlands Nederlands beleid betreffen. Door vrijwel alle betrokkenen werd opgemerkt dat het niet logisch en effectief is om de nationale SDG agenda vanuit een departement met een internationale focus aan te sturen.

De tweede reden is dat de SDG's niet in het Regeerakkoord van 2017 zijn opgenomen, althans niet in het deel dat gaat over binnenlands beleid en de effecten daarvan op het buitenland. De SDG's worden in het Regeerakkoord slechts eenmaal genoemd, namelijk als 'de duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties' in de paragraaf over ontwikkelingssamenwerking. Zonder een heldere ambitie van het Regeerakkoord wat betreft de SDG's is het ook moeilijk om politieke ondersteuning te krijgen voor een nationale SDG-strategie met duidelijke en kwantitatieve Nederlandse beleidsdoelen.

De structuur van de SDG coördinatie is momenteel veel te licht om effectief te kunnen functioneren. Het aantal toegezegde aantal van 5 fte's is er nooit gekomen, en het SDG coördinatie team heeft een zeer beperkt budget: op incidentele basis maximaal 400.000 Euro per jaar uit ODA gelden, inmiddels overgeheveld naar non-ODA-middelen.

De focal points vormen een cruciaal onderdeel van de SDG coördinatie maar kunnen de SDG's niet voldoende mainstreamen binnen hun ministerie omdat ze vaak te laag in de ministeriële hiërarchie zitten, niet bij de juiste beleidsdirecties, er veel te weinig tijd voor hebben en niet beschikken over een geoordeeld budget.

Maatschappelijke organisaties waarderen de samenwerking met het SDG coördinatie team, die met name gekanaliseerd wordt via SDG Nederland. De energie rond de SDG's zit in Nederland duidelijk bij het maatschappelijk middenveld, het bedrijfsleven, en de gemeenten. Vele interessante initiatieven zijn tot stand gekomen. Jongeren worden op verschillende manieren bij de SDG agenda betrokken.

De structuur van SDG allianties waarin één maatschappelijke organisatie een netwerk opbouwt en werk initieert rond één specifieke SDG, wordt algemeen geroemd als een interessante structuur. Het ontbreekt de SDG allianties echter aan een formeel kader met een duidelijk mandaat, doelen, strategie, menskracht en budget, en de afspraken die gemaakt worden zijn niet verplichtend.

Het brede SDG platform bij de SER waarover het Plan van Aanpak uit 2016 spreekt, is niet van de grond gekomen, ondanks verschillende gesprekken tussen de SER en de SDG coördinatie. Mandaat, rol en budget van een dergelijk platform zijn tot op heden onduidelijk gebleven.

De regering legt minimaal verantwoording over af over de voortgang op het gebied van de SDG's, wat mede komt doordat de Tweede Kamer hier nauwelijks vragen over stelt. Weliswaar hebben een aantal Kamerleden een SDG geadopteerd, maar dat heeft bijvoorbeeld niet geleid tot meer publiek debat over duurzaamheidsnormen en tot een krachtig pleidooi voor een nationale SDG strategie of om de SDG's uitgangspunt te laten zijn van beleidsontwikkeling. Ten tijde van het verschijnen van de CBS Monitor Brede Welvaart en SDG's en van de SDG Voortgangsrapportage wordt een persmoment georganiseerd waar ook Tweede Kamerleden voor worden uitgenodigd. In het Tweede Kamerdebat tijdens de Verantwoordingsdag op de derde woensdag in mei is er soms aandacht voor de Monitor, en volgens waarnemers weinig aandacht voor de Voortgangsrapportage en de kabinetsreactie hierop. Tijdens het debat over de Miljoenennota komen deze documenten niet aan de orde, hoewel er wel een discussie gaande is tussen Kabinet en Tweede Kamer om de Monitor te betrekken bij de beleids- en begrotingscyclus.

De Algemene Rekenkamer is beperkt actief op het gebied van de SDG's. In 2017 heeft de AR een Kamerbrief opgesteld om het Parlement te informeren over de mate waarin de Nederlandse rijksoverheid voorbereidingen heeft getroffen om de SDG's te realiseren. Een nieuwe evaluatie zal mogelijk in 2021 plaatsvinden.

In verschillende Europese landen (onder andere Denemarken en Finland, en Duitsland in voorbereiding) wordt de nationale begroting in een speciaal toegevoegd hoofdstuk ook georganiseerd volgens de SDG's, naast de gebruikelijke ordeningen. In Nederland is dat niet het geval hoewel verschillende betrokken maatschappelijke organisaties hier al langer voor pleiten, zodat de SDG's aan de orde kunnen komen tijdens de debatten over de Miljoenennota.

Meten is weten, maar het meten van voortgang op de SDG's blijft beperkt tot de bestaande CBS monitor Brede Welvaart en SDG's die een beschrijving geeft van trends en een vergelijking met andere EU-

landen, en geen analyse gemaakt van de synergiën en de trade-offs tussen de verschillende SDG's. Het ontbreekt aan de stip op de horizon, waarin de SDG doelen naar Nederland zijn vertaald.

De Rijksoverheid heeft in 2019 het Integraal afwegingskader IAK verder in lijn gebracht met de SDG's. Het doel was om de effecten van nieuwe beleids-, wets- en regelvoorstellen op het behalen van de SDGs een zichtbaar onderdeel te maken van het IAK, op die onderdelen van de SDG 2030 agenda die tot dusver onderbelicht bleven. Deze 'toets' wordt echter nauwelijks gebruikt: volgens een nog niet gepubliceerde evaluatie van de Foundation Max van der Stoel is de toets op de SDG effecten op ontwikkelingslanden slechts eenmaal toegepast bij 19 relevante wetsvoorstellen. De toets wordt ook pas toegepast aan het eind van het proces. Volgens betrokkenen zou het logischer en effectiever zijn om de SDG toets al uit te voeren in de conceptuele fase van het beleid. Ook ontbreekt het aan een externe onafhankelijke evaluatie van voorgenomen beleid, zoals de Milieu Effectrapportages die worden aangestuurd en op kwaliteit getoetst door de Commissie MER.

AANBEVELINGEN

Het politieke commitment van de Rijksoverheid en van de Tweede Kamer om in Nederland uitvoering te geven aan de SDG's moet versterkt worden. Dit kan allereerst door het komende Regeerakkoord een ambitie te laten uitspreken op het gebied van de SDG's. Het kan helpen als de SDG's nog sterker als een kansen agenda wordt gepresenteerd.

Het huidige Plan van Aanpak dient geactualiseerd te worden en omgewerkt naar een nationale SDG strategie, een "SDG Agenda NL_2030", startend vanuit een duidelijke ambitie, met heldere en voor Nederland relevante doelen, onderliggende veranderingstheoriën op alle SDG's en met het toewijzen van 'eigenaren' van specifieke SDG's, die verantwoordelijk worden voor de uitvoering. Met een dergelijke nationale strategie kan ook de monitoring en evaluatie van de SDG uitvoering beter en analytischer worden opgezet.

Gezien het centrale belang van de SDG's voor huidige en toekomstige generaties en de sociale, economische, en culturele breedte van de agenda ligt het voor de hand om de Minister President, die primair verantwoordelijk is voor eenheid van beleid, aan te wijzen als coördinerend minister voor de uitvoering van de voorgestelde nationale SDG strategie. Volgens vele geïnterviewden zouden de SDGs 'Chefsache' moeten worden. Het SDG coördinatie team wordt dan logischerwijs bij Algemene Zaken ondergebracht, met een substantieel staand budget en minimaal 5 fte's, bij voorkeur detacheringen uit verschillende relevante ministeries, zoals BZK, Financiën, EZK, JenV, IenW, LNV, OCW, SCW, VWS en BZ.

Het SDG coördinatie team moet worden aangevuld met een Interdepartementale Werkgroep Duurzame Ontwikkeling op DG-niveau, die eenmaal per maand bij elkaar komt en die wordt voorgezeten door een DG uit een relevant ministerie, bij voorkeur Financiën vanwege de belangrijke link tussen de Miljoenennota en de SDGs. De interdepartementale werkgroep dient een duidelijk omschreven mandaat te hebben, een eigen jaarlijks werkplan op te stellen en over een staand budget te beschikken voor het uitvoeren van haar taken.

Het SDG coördinatie team en de SER moeten onverwijld in gesprek gaan om het voorstel uit het Plan van Aanpak om een SDG-platform bij de SER te creëren, uit te voeren. De huidige SER Commissie voor Duurzame Ontwikkeling kan hiervoor gebruikt worden, met een aangepast en breder mandaat en een substantieel budget. De voorzitter van dit orgaan zou een zichtbare nationale status moeten hebben, bijvoorbeeld Nationaal Commissaris of Rijksadviseur voor de SDG's. Het huidige jongerenplatform van de SER kan als aparte afdeling in het nieuwe Platform voor Toekomstige Generaties worden opgenomen

en de SDG-allianties kunnen een centraal onderdeel van dit platform worden en zouden kunnen gaan werken met convenanten waardoor hun inkadering, mandaat en financiering geregeld zijn.

In navolging van andere Europese landen (Denemarken, Finland), zouden de SDG's moeten worden ingebed in de begrotingscyclus, bijvoorbeeld als apart hoofdstuk binnen de Miljoenennota waarin de begroting is georganiseerd volgens de Nederlandse SDG-doelen. Het zou daarnaast logisch zijn om de CBS Monitor Brede Welvaart en SDG's mee te nemen tijdens de begrotingsbehandelingen en om de Planbureaus te verzoeken de Miljoenennota door te lichten op de effecten van het Nederlands beleid op de SDG's.

Het ligt dan ook voor hand dat de meest relevante ministeries worden gevraagd om ten tijde van Verantwoordingsdag te rapporteren over voortgang ten aanzien van de SDG's waar zij 'eigenaar' van zijn, waarbij gebruik kan worden gemaakt van impactstudies door de planbureaus en van een jaarlijkse evaluatie van effectiviteit van uitvoering van de nationale SDG strategie door de Algemene Rekenkamer.

Gezien het centrale belang van de SDG's zou een externe onafhankelijke toetsing op voorgenomen beleid (strategische SDG effect rapportage) op zijn plaats zijn. Het mandaat van de bestaande Commissie MER zou hiertoe kunnen worden uitgebreid. Het ligt voor de hand om de Algemene Rekenkamer te vragen om als externe 'waakhond' op te treden en te verifiëren of de adviezen voortkomend uit het IAK en de SDG effectrapportage wel worden opgevolgd.

De SDG's zouden een centrale plek in het IAK moeten krijgen zodat op alle nieuwe beleids- en wetsvoorstellen een zichtbare toetsing kan plaatsvinden. Een rapportageplicht aan de Tweede Kamer over antwoorden op de IAK vragen aangaande de SDG's kan het instrument versterken. Voorts moet er over worden nagedacht hoe het instrument ook kan worden ingezet in een eerder stadium van beleidsontwikkeling, bij de beleidsontwerpfase.

1 PREAMBULE

1.1 INLEIDING

Het voorliggend rapport is het product van een evaluatie van de aansturing van de SDG implementatie in Nederland sinds de indiening in september 2016 aan de Tweede Kamer van een Plan van Aanpak. De evaluatie is uitgevoerd in opdracht van het SDG coördinatie team bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken door de evaluatoren Franke Toornstra en Mark van Dorp met ondersteuning van Anne Dorst, allen van Transition International.

Het evaluatie team dankt de SDG coördinator Sandra Pellegroni en haar medewerker Lieke Willemsen voor het faciliteren van het onderzoek, dat daardoor in relatief korte tijd heeft kunnen plaatsvinden (zie bijlage B). Het team dankt ook alle geïnterviewden (zie bijlage C) voor hun beschikbaarheid en voor de waardevolle en informatieve online bijeenkomsten.

De bevindingen, conclusies, en aanbevelingen worden in dit rapport georganiseerd volgens een aantal governance principes die de Algemene Rekenkamer hanteert voor de SDG-gereedheidsbeoordeling¹, zoals politieke commitment, verdeling van verantwoordelijkheden, publieke verantwoording, publieke bewustwording en participatie, en beleidsmonitoring en evaluatie. Deze principes zijn ontwikkeld door de INTOSAI, de internationale organisatie voor Rekenkamers, om na te gaan of nationale overheden zich op een goede manier voorbereiden om de SDG's in hun land te realiseren en of overheden een adequaat systeem weten op te zetten om de voortgang in de realisatie van de SDGs te kunnen meten.

1.2 ONDERZOEKSMETHODE

De focus van de evaluatie lag op (i) de governance structuur voor de aansturing en coördinatie van de SDG-implementatie, en (ii) de samenwerking met maatschappelijke actoren, inclusief jongeren.

De governance structuur bestaat uit (i) het SDG coördinatie team, gehuisvest bij een directie van het ministerie van Buitenlandse Zaken en geleid door de nationale SDG coördinator, (ii) focal points bij een aantal ministeries (AZ, BZK, EZK, Financiën, IenW, JenV, LNV, OCW, SZW en VWS), en (iii) SDG Nederland, een beweging van meer dan 1000 maatschappelijke organisaties, jongerengroepen, gemeenten, financiële instellingen, onderwijs- en kennisinstellingen en bewonersinitiatieven. Vanuit SDG Nederland zijn ook de SDG allianties geïnitieerd waarbij elke SDG een coördinator heeft die een netwerk van betrokken partijen vormt.

De centrale onderzoeksvraag luidde als volgt: *Hoe zien betrokkenen (het netwerk rondom de SDG's binnen overheid, maatschappij en adviesorganen) het functioneren van de nationale SDG coördinatie?* Het ging hier dus met name om een perceptie studie, waarbij het team vooral kwalitatieve methoden om data te verzamelen heeft gebruikt:

- Semigestructureerde interviews met betrokken partijen (zie bijlage C);
- Een online focusgroepsdiscussie met de stuurgroepleden van SDG Nederland.
- Raadplegen van een groot aantal documenten (zie bijlage D).

Door COVID-19 werden alle interviews en de focusgroepsdiscussie online gevoerd.

¹ Brief Algemene Rekenkamer aan de Tweede Kamer, 13 september 2017

1.3 EVALUATIEKADER

Het evaluatie team heeft de evaluatie uitgevoerd aan de hand van de volgende evaluatiecriteria: relevantie (inclusief coherentie), effectiviteit en efficiëntie. In de onderstaande matrix is de centrale onderzoeksvraag verder uitgewerkt in primaire evaluatievragen aan de hand van de criteria en worden de gebruikte indicatoren, onderzoeksmethoden en informatiebronnen aangegeven. Op basis van deze matrix is de vragenlijst opgesteld (zie bijlage A). Het gebruik van verschillende methoden en informatiebronnen maakte het mogelijk om data middels triangulatie te verifiëren.

Criterium/ onderzoeksvraag	Indicator	Informatiebron
<i>Relevantie (inclusief coherentie)</i>		
In welke mate is het Plan van Aanpak (PvA) in lijn met het beleid van de meest betrokken ministeries?	Integratie doelstellingen PvA in beleidsplannen ministeries (met name handels- en importbeleid; fiscaal beleid; economisch beleid; milieubeleid; IS beleid Perceptie betrokkenen	Documenten: PvA, SDG voortgangs rapportage, beleidsplannen ministeries Diepte-interviews Online groeps-interview
In hoeverre is er vanuit de SDG Coördinatie geprobeerd om beleidscoherentie te vergroten?	Doelstellingen PvA Concrete acties SDG Coördinatie Perceptie betrokkenen	Documenten: PvA, SDG voortgangs rapportage, nota's coherentie unit Diepte-interviews Online groeps-interview
<i>Doelmatigheid</i>		
In welke mate zijn de doelstellingen van het PvA bereikt?	Resultaatsindicatoren gebruikt in de jaarlijks voortgangsrapportage	SDG voortgangs rapportage Diepte interviews Media informatie
In welke mate was de samenwerking met maatschappelijke actoren (incl jongeren) bevredigend?	Aantal initiatieven met maatschappelijke actoren Perceptie betrokkenen	Documenten : rapportages van initiatieven; artikelen in de media; jaarverslagen actoren Diepte-interviews Online groeps-interview
<i>Efficiëntie</i>		
In welke mate was de gekozen governance structuur voor de uitvoering van het PvA geschikt?	Niveau uitvoering van plannen en afronding van initiatieven Uitputting budget Perceptie betrokkenen over functionaliteit governance structuur	PvA, jaarplannen, SDG rapportage Diepte-interviews Online groeps-interview
In welke mate komt de uitvoering van het PvA overeen met de planning?	Vergelijking PvA, jaarplannen, en jaarlijkse rapportage	PvA, jaarplannen, SDG rapportage
In welke mate was het beschikbare budget toereikend?	Vergelijking budget en uitgaven Perceptie betrokkenen	PvA, jaarplannen, SDG rapportage Diepte interviews

2 POLITIEKE COMMITMENT

2.1 BEVINDINGEN

- 1 Binnen de Rijksoverheid en de Nederlandse politiek lijkt er nauwelijks ambitie te bestaan voor de SDG agenda, behalve bij de instanties die zich met buitenlandse handel en ontwikkelingssamenwerking bezig houden, zoals het Ministerie van Buitenlandse Zaken en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Het Plan van Aanpak dat in 2016 werd opgesteld en aangeboden aan de Tweede Kamer, is niet of nauwelijks bekend bij de betrokken ministeries. Het Regeerakkoord uit 2017 noemt de SDG's slechts in de paragraaf over ontwikkelingssamenwerking. Uit het recente Europe Sustainable Development Report blijkt dat Nederland zich binnen Europa in de middenmoot bevindt wat betreft de uitvoering van de SDG agenda in eigen land en is gezakt van plaats 7 in 2019 naar plaats 14 in 2020 van de 31 bestudeerde landen².
- 2 Hoewel het Plan van Aanpak dus niet wordt gebruikt als richtsnoer voor beleidsvorming, werkt de Rijksoverheid wel aan de SDG's via beleidsdoelstellingen zoals bijvoorbeeld die van het klimaatbeleid, emancipatiebeleid en circulaire economie. Het concept 'Brede Welvaart' leeft meer binnen de Rijksoverheid en er wordt in toenemende mate een integratie nagestreefd met de SDG's. Zo wordt sinds 2019 door het CBS een geïntegreerde monitor Brede Welvaart en SDG's gepubliceerd.
- 3 Het Plan van Aanpak kiest voor een pragmatische implementatie met een breed palet aan initiatieven zonder sturing van bovenaf. De genoemde initiatieven bestaan voornamelijk uit bestaand beleid, dat aansluit bij de SDG's. Expliciet wordt in het Plan van Aanpak gesteld dat er geen Nederlandse SDG strategie wordt ontwikkeld omdat dat te weinig toegevoegde waarde zou hebben op de reeds lopende initiatieven. Het ontbreken van een dergelijke strategie, met duidelijke doelen per SDG ("*stip op de horizon*", zoals omschreven door diverse betrokken partijen) en een 'eigenaar' van de benodigde veranderingen, wordt betreurd door alle betrokken partijen. Om aan deze behoefte te voldoen heeft SDG Nederland een SDG routekaart ontwikkeld, maar die wordt niet gedragen door de Rijksoverheid.
- 4 Het stimuleren en coördineren van een Rijksbrede SDG agenda en het rapporteren van voortgang op de SDG's in Nederland worden algemeen gezien als de kerntaken voor het SDG coördinatie team, dat door haar enthousiasme, grote inzet en effectief netwerken wel degelijk resultaten heeft geboekt, ondanks het gebrek aan een breed gedragen ambitie binnen de Rijksoverheid.
- 5 De actieve deelname van een enkele Secretaris-Generaal en Directeur-Generaal van verschillende betrokken ministeries aan de SDG vlaggen campagne op SDG Action Day, en het adopteren van een SDG door verschillende Tweede Kamerleden, wordt door sommige betrokkenen gezien als een teken van een beginnende bewustwording bij de Rijksoverheid en de politiek van de relevantie van de SDG's voor Nederlands beleid.
- 6 De jaarlijkse SDG voortgangsrapportages, eendrachtig opgesteld door het SDG coördinatie team, de focal points van de ministeries, het maatschappelijk middenveld, het bedrijfsleven, de kennisinstellingen, de jongerenorganisaties en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), worden algemeen gewaardeerd, en krijgen veel aandacht tijdens de publieke presentatie hiervan. De documenten zijn beschrijvend, focussen op een paar thema's, maar monitoren niet echt de vooruitgang bij gebrek aan een strategie met doelen. Een respondent merkte op: "*De SDG's worden teveel gebruikt als een taal om te communiceren en te weinig als een tool voor beleid*".
- 7 De betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld en van Nederlandse gemeenten bij de SDG agenda is de afgelopen jaren versterkt. Ook het in het leven roepen van het netwerk SDG Nederland wordt breed gezien als een succes in het kanaliseren en intensiveren van deze betrokkenheid. Het is opvallend dat maatschappelijke organisaties (onderwijs, jongeren, ontwikkelingssamenwerking), het bedrijfsleven en een groeiend aantal provincies en gemeentes (inmiddels 100) de SDG agenda wel

² 2020, Sustainable Development Solutions Network en Institute for European Environmental Policy: [2020 Europe Sustainable Development Report](#).

enthousiast hebben omarmd. Daarentegen leeft bij deze partijen het concept 'Brede Welvaart' nauwelijks. Het bedrijfsleven ziet de SDG's als een kansen agenda en een aantal gemeenten gebruikt de SDG's om te ontkokeren en om hun integrale aanpak ('gebiedsgericht werken') te versterken. Overigens heeft RVO, als één van de weinige centrale overheidsinstanties, wel veel aandacht voor de SDG's, onder meer door in hun projectaanvragen te vragen naar de impact op specifieke SDG's, en middels het promoten van SDG-partnerschappen.

- 8 Onder de impuls van het SDG coördinatie team heeft De Nederlandsche Bank (DNB) een instrument ontwikkeld om de impact van investeringen op de SDG's te meten.

2.2 CONCLUSIES

- 9 Er is bij de Rijksoverheid een gebrek aan ambitie om de nationale SDG agenda te omarmen en te vertalen in nationaal beleid. Als gevolg daarvan lijkt het zeer onwaarschijnlijk dat de door Nederland in 2015 onderschreven doelen binnen de huidige structuur behaald zullen worden. Uit informatie van betrokkenen blijkt dat de eerste reacties van politiek en ministeries op het Plan van Aanpak nogal afhoudend waren: 'SDG's, dat doen we toch al?'
- 10 Er zijn verschillende redenen aan te geven voor dit gebrekkige ambitieniveau van de Rijksoverheid met betrekking tot de SDG agenda in Nederland. Ten eerste worden de SDG's door sector ministeries beschouwd als een OS-agenda, een "ver van m'n bed show" en "iets van de VN" zoals aangeduid door geïnterviewden, of als een aangepaste versie van de MDG's (Millennium Development Goals), die overigens wel specifiek OS gericht waren. Het belang van SDG's voor binnenlands beleid wordt niet of nauwelijks gezien; de SDG's zitten 'niet in het DNA' van de sector ministeries. Het feit dat Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking de coördinerend minister is, onderschrijft dit beeld.
- 11 De tweede reden is dat de SDG's niet in het Regeerakkoord van 2017 zijn opgenomen, althans niet in het deel dat gaat over binnenlands beleid en de effecten daarvan op het buitenland. De SDG's worden in het Regeerakkoord slechts eenmaal genoemd, namelijk als 'de duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties' in de paragraaf over ontwikkelingssamenwerking. Zoals een geïnterviewde zei: "Het kabinet heeft in 2017 een grote kans gemist om de SDG's in het Regeerakkoord te krijgen en de SDG's strategisch te benaderen".
- 12 Hierdoor wordt de Tweede Kamer niet uitgenodigd om binnenlands beleid op de SDG's af te dwingen of om de effecten van wetgeving op de SDG's te toetsen en worden vaak ministeries niet uitgenodigd om nationaal beleid te sturen op de SDG's. Zonder een heldere ambitie van het Regeerakkoord wat betreft de SDG's is het ook moeilijk om politieke ondersteuning te krijgen voor een nationale SDG-strategie met duidelijke en kwantitatieve Nederlandse beleidsdoelen. Zoals een aantal betrokkenen opmerkte: "Politiek is gericht op de korte termijn, terwijl de SDG agenda voor de lange termijn is. Er moet een ambitieuze agenda komen, om te zorgen voor een versnelling, intensivering en grotere kritische massa binnen de overheid. Het gaat om prioriteiten stellen in plaats van cherry picking."
- 13 De derde reden is de focus binnen de Rijksoverheid op het concept 'Brede Welvaart', dat veel raakvlakken heeft met de SDG's. Veel hoge ambtenaren vinden het daarom overbodig om de SDG's erbij te halen. Het essentiële verschil is wel dat de SDG's doelen formuleren en derhalve een politiek concept vormen, terwijl Brede Welvaart geen doelen formuleert en meer een analytisch, wetenschappelijk concept is. De twee concepten kunnen elkaar dus prima aanvullen en dat is ook de visie die onder meer het SDG coördinatieteam en het CBS uitdragen, en die neergelegd is in een Kamerbrief over de Monitor van de Ministers Kaag en Wiebes uit mei 2020³.
- 14 Volgens de meeste betrokken partijen is het van belang om de SDG's een centrale plek te geven in het nieuwe Regeerakkoord. Aangezien de SDG agenda een zeer brede agenda is, wordt door veel betrokkenen gesuggereerd om binnen het Regeerakkoord voor de komende vier jaar te focussen op

³ [Kamerbrief over Monitor Brede Welvaart en Sustainable Development Goals 2019 en de Derde SDG Rapportage | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

beleid met een potentieel groot positief effect op de SDG's waar Nederland momenteel zwak op scoort, en op de SDG's met een hoog potentieel om synergie te creëren. Zoals één van de focal points opmerkte: *“Het zou goed zijn als de SDG's in het Regeerakkoord worden opgenomen. De SDG's kun je dan gebruiken als overkoepelend raamwerk, terwijl de Brede Welvaart meer een model voor de uitwerking daarvan is.”*

- 15 Door het ontbreken van een nationale SDG strategie met kwantitatieve doelen en een onderliggende veranderingstheorie, zijn de jaarlijkse voortgangsrapportages nogal beschrijvend en analyseren ze niet echt de voortgang op de SDG's. De focus in de rapportages op een aantal thema's die jaarlijks kunnen verschillen, en de inbreng van verschillende partijen is desalniettemin een goede vondst die algemeen gewaardeerd wordt.

2.3 AANBEVELINGEN

- 16 Het politieke commitment van de Rijksoverheid en van de Tweede Kamer om in Nederland uitvoering te geven aan de SDG's moet versterkt worden. Dit kan allereerst door het komende Regeerakkoord een ambitie te laten uitspreken op het gebied van de nationale SDG agenda. Vanuit SDG Nederland is een aanpak nodig om te bereiken dat minimaal de 'SDG adoptieouders' (de Tweede Kamerleden die een SDG geadopteerd hebben) binnen de politieke partijen zich hier hard voor gaan maken.
- 17 Het kan helpen als de SDG's nog sterker als een kansen agenda wordt gepresenteerd, een kader dat een lange termijn perspectief biedt om huidige moeilijke problemen (bijvoorbeeld de stikstofdiscussie) op te lossen. Zoals een betrokkene zei: *“Leg de nadruk meer op het economische narratief; de SDG's als verdienmodel, want er liggen kansen voor de BV Nederland”*.
- 18 Het huidige Plan van Aanpak dient geactualiseerd te worden en in consultatie met betrokken partijen (SDG Nederland, SDG allianties) omgewerkt naar een nationale SDG strategie, een “SDG Agenda NL_2030”, startend vanuit een duidelijke ambitie, met heldere en voor Nederland relevante doelen, onderliggende veranderingstheoriën op alle SDG's en met het toewijzen van 'eigenaren' van specifieke SDG's, die verantwoordelijk worden voor de uitvoering. Het zou goed zijn als de strategie een beperkt aantal speerpunten aangeeft voor de komende vier jaar. De jaarlijkse voortgangsrapportage kan dan rapporteren over de uitvoering van de Agenda NL_2030 en specifiek focussen op de speerpunten. De strategie kan gebruik maken van de ontwikkelde SDG routekaart waarvan de 'eigenaar' de Rijksoverheid zou moeten zijn, niet SDG Nederland.

3 VERDELING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN

3.1 BEVINDINGEN

- 19 De SDG agenda kent drie dimensies: (i) binnenlands beleid met effecten op SDG's in Nederland (bijvoorbeeld klimaatbeleid, armoedebeleid, emancipatiebeleid); (ii) binnenlands beleid met effecten op SDG's in het buitenland (bijvoorbeeld handelsbeleid, fiscaal beleid, landbouwbeleid); (iii) buitenlands beleid met effecten op SDG's in het buitenland (bijvoorbeeld OS-beleid). De coördinerend minister (Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking) dekt op dit moment alle drie dimensies, maar heeft geen mandaat met betrekking tot Nederlands binnenlands beleid met effecten op duurzame ontwikkeling in Nederland, wat algemeen wordt onderkend als een beperking. Een geïnterviewde zei: *“Op dit moment is het Nederlandse beleid op het gebied van ontwikkelingssamenwerking volledig opgehangen aan de SDG's, maar het Nederlandse binnenlandse beleid helemaal niet”*.
- 20 Het SDG coördinatie team richt zich uitsluitend op de eerste dimensie en is derhalve een vreemde eend in de bijt binnen het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Bovendien is het een lichte structuur met een erg beperkt en geen staand budget. Iemand noemde het een *“tragische rol”*. Vrijwel alle betrokken partijen pleiten ervoor om het SDG coördinatieteam te huisvesten bij een ministerie dat zich bezighoudt met binnenlands beleid; Algemene Zaken werd het meest genoemd vanwege de breedte en de

samenhang van de agenda, maar EZK, Financiën, BZK en IenW werden ook genoemd. In een aantal EU-landen is de SDG agenda de verantwoordelijkheid van de Minister President waarbij de coördinatie wordt gedaan vanuit het bureau van de MP (Finland, Frankrijk, Spanje) of vanuit één of twee vakministeries (Duitsland, Ierland, Litouwen, Tsjechië).

- 21 Het Actieplan Beleidscoherentie voor Ontwikkeling van het Ministerie van Buitenlandse Zaken richt zich op (onderdelen van) de tweede dimensie, maar beperkt zich tot effecten op ontwikkelingslanden. Verschillende betrokken partijen pleiten ervoor om de SDG coördinatie eenheid zich ook bezig te laten houden met de tweede dimensie.
- 22 De focal points bij de andere betrokken ministeries zijn als het ware de verkenners en “influencers” van het SDG coördinatieteam en hebben een sleutelrol waar het aankomt op het mainstreamen van de SDG’s in het Nederlandse beleid. Met uitzondering van het focal point bij IenW zijn zij niet vrijgesteld en moeten ze de SDG’s dus naast veel ander werk doen. Het schaalniveau verschilt ook per ministerie, variërend van trainee tot senior beleidsmedewerker. Geen enkel focal point heeft een geormerkt budget voor de SDG’s. Buiten hun deelname aan de focal point bijeenkomsten die eenmaal per maand plaatsvinden, en aan de voortgangsrapportages komen ze niet aan mainstreamen toe en ook niet aan gezamenlijke initiatieven. Bovendien zijn de meeste focal points ambtenaren bij de internationale afdelingen van de ministeries, maken geen deel uit van de bestuursraad, en hebben derhalve geen tot nauwelijks invloed op het ministeriële beleid. Een focal point zei: *“Een collega binnen mijn ministerie dacht dat we nog in de onderhandelingsfase van de SDG’s waren, niet wetend dat ze al 5 jaar bestaan. Dit is exemplarisch voor hoe onbekend sommige collega’s zijn met de SDG’s.”*
- 23 De huidige SDG coördinator benadert actief leidinggevend van betrokken vakministeries, waarbij de focal points deze afspraken faciliteren, maar moeite hebben om deze contacten en eventuele afspraken die gemaakt zijn, op te volgen. Ook de contacten tussen de organisaties die lid zijn van SDG Nederland en de betrokken ministeries lopen slechts in beperkte mate via de focal points.
- 24 Het jaarlijkse werkplan van het SDG coördinatie team wordt niet samen met de focal points opgesteld, en wordt ook niet gedeeld met andere betrokken partijen, zoals de stuurgroep van SDG Nederland. Met uitzondering van het SDG coördinatieteam zelf en diens directe hiërarchie binnen Buitenlandse Zaken, is niemand bekend met het werkplan, wat met het functieprofiel van de SDG Coördinator (ook een intern BZ-document) de enige documenten zijn die duidelijk het mandaat van het SDG coördinatie team omschrijven. De taakomschrijving van de SDG coördinator is dus ook niet breed bekend. Enkele betrokken partijen verwarren het SDG coördinatieteam en SDG Nederland en kennen de verschillende rollen en mandaten niet.
- 25 Het SDG coördinatieteam heeft een goede samenwerking met het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), dat in het verleden ook enkele analytische studies naar de SDG’s uitgevoerd heeft. Wel werd aangegeven dat de onderliggende vraag vanuit de SDG coördinatie helderder kan. De samenwerking met de twee andere planbureaus, het Centraal Planbureau (CPB) en het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) is niet van de grond gekomen, volgens betrokkenen door het ontbreken van een duidelijke vraag vanuit de moederministeries, en omdat er geen aandacht is voor de nationale SDG agenda in het Regeerakkoord. Wel wordt er regelmatig informatie uitgewisseld tussen het SDG coördinatieteam en het SCP en in mindere mate het CPB, maar men is nog zoekende naar concrete mogelijkheden tot samenwerking.

3.2 CONCLUSIES

- 26 Het Ministerie van Buitenlandse Zaken is nu ‘eigenaar’ van de SDG Agenda. Dit is historisch te verklaren omdat het onderschrijven van de SDG’s een internationale afspraak is en omdat de SDG’s voortkomen uit de MDG’s. Het is echter niet effectief voor het coördineren van de eerste en tweede dimensie van de SDG agenda die binnenlands Nederlands beleid betreffen (zie paragraaf 19). Er is door vrijwel alle betrokkenen opgemerkt dat het niet logisch en effectief is om de nationale SDG agenda vanuit een departement met een internationale focus aan te sturen. Verder zijn er zijn belangrijke raakvlakken tussen de SDG coördinatie eenheid, die zich met de eerste dimensie bezighoudt, en de Coherentie

eenheid, die zich met de tweede dimensie bezighoudt. Een betrokkene merkte op: *“Het probleem is dat niemand een integrale blik heeft en er geen centrale regie is. De SDG’s moeten je kristallisatiepunt zijn waar alles samenkomt.”*

- 27 De structuur van de SDG coördinatie is veel te licht om effectief te kunnen functioneren. Het aantal toegezegde aantal van 5 fte’s is er nooit gekomen, en het SDG coördinatieteam heeft een zeer beperkt budget: Tot op heden op incidentele basis maximaal 400.000 Euro per jaar uit ODA gelden. In 2021 wordt het budget overgeheveld naar non-ODA, zonder dat er sprake is van een structureel budget.
- 28 De inschaling van de SDG coördinator is belangrijk voor de slagkracht, en het is belangrijk dat het een hoge functionaris is. Los van persoonlijke inzet en grote netwerk- en management kwaliteiten die breed gewaardeerd worden, zit de huidige coördinator in een lagere schaal dan haar voorganger, wat de slagkracht binnen de Rijksoverheid zou kunnen benadelen.
- 29 De focal points vormen een cruciaal onderdeel van de SDG coördinatie, en het is daarom logisch dat men zich sinds kort de ‘interdepartementale werkgroep SDG’s’ is gaan noemen, hoewel niet als zodanig formeel in het leven geroepen en in de praktijk ook niet daadwerkelijk interdepartementaal functioneert. Eén van de focal points zei: *“Coherentie staat niet op de agenda, we worden geregeerd door de waan van de dag. We zijn als FP’s meer met producten bezig dan met het proces”*. Het is verder een omissie dat het werkplan van het SDG coördinatieteam niet gezamenlijk opgesteld is met de focal points en daarmee geen gezamenlijk werkplan van deze werkgroep is.
- 30 Ondanks hun onmiskenbare enthousiasme kunnen de focal points de SDG’s niet voldoende mainstreamen binnen hun ministerie omdat ze vaak te laag in de ministeriële hiërarchie zitten en vaak niet bij de juiste beleidsdirecties, ze er veel te weinig tijd voor hebben en geen geoormerkt budget hebben. Een betrokkene zei: *“De focal points zitten veel te laag in de boom. Tijdens meetings met de FPs krijg ik telkens het beeld van Atlas voor me, maar voor ambtenaren in zo’n lage positie is die hele aardbol veel te zwaar om te torsen”*. De SDG agenda landt niet op SG/DG niveau.
- 31 De focal points missen de instrumenten en een werkelijke backing vanuit de bestuursraad van het ministerie om effectieve ‘SDG-makelaars’ te zijn. Veel focal points geven aan: *“Voor mijn Minister is dit geen prioriteit, want het staat niet in het Regeerakkoord”*. Ze zijn dus ook niet in staat om een vraag te genereren vanuit het moederministerie aan de Planbureaus (bijvoorbeeld voor analytisch werk en impactstudies).
- 32 Verkokering en de hieruit voortkomende moeite om integraal beleid uit te voeren, wordt gezien als een belangrijk probleem binnen de Rijksoverheid. Zoals de gemeentes laten zien, kunnen de SDG’s helpen om deze verkokering tegen te gaan en meer beleidscoherentie te bewerkstelligen. De SDG agenda is juist een kansen-agenda voor eenheid van beleid en het creëren van synergie, een boodschap die te weinig binnen de vakministeries door lijkt te dringen.
- 33 Het ontbreekt de SDG allianties aan een formeel kader met een duidelijk mandaat, doelen, strategie, menskracht en budget. De afspraken die gemaakt worden zijn niet verplichtend (zoals bijvoorbeeld de IMVO convenanten) en zoals één van de betrokkenen het formuleerde, blijven de bijeenkomsten beperkt tot *“vrijblijvend gepraat”*.

3.3 AANBEVELINGEN

- 34 Op basis van voorgaande bevindingen en conclusies zou de coördinatie van de implementatie van de SDG’s in Nederland, en dan met name de eerste en tweede dimensies (zie paragraaf 19), bij BZ weggehaald moeten worden. Gezien het centrale belang van de SDG’s voor huidige en toekomstige generaties en de sociale, economische, en culturele breedte van de agenda ligt het voor de hand om de Minister President, die primair verantwoordelijk is voor eenheid van beleid, aan te wijzen als coördinerend minister voor de uitvoering van de voorgestelde nationale SDG strategie. Verschillende geïnterviewden zeiden: *“De SDGs moeten ‘Chefsache’ worden.”* De derde dimensie, SDG’s in ontwikkelingslanden ondersteunen via buitenlands beleid en ontwikkelingssamenwerking, zou dan wel onder Buitenlandse Zaken blijven vallen. Deze architectuur wordt bepleit door de grote meerderheid

van betrokken partijen. In dit perspectief zou het vernieuwend zijn om de MP tevens de titel Minister voor Toekomstige Generaties te geven.

- 35 Het SDG coördinatie team wordt dan logischerwijs bij Algemene Zaken ondergebracht, met een substantieel staand budget en minimaal 5 fte's, bij voorkeur detacheringen uit verschillende relevante ministeries, zoals BZK, Financiën, EZK, SZW, IenW, LNV, OCW, VWS en BZ. De SDG Coördinator zou het niveau van een Raadsadviseur moeten hebben, en zich voornamelijk dienen te richten op het mainstreamen van de SDG's binnen de Rijksoverheid en op het bewerkstelligen van coherentie van beleid. Belangrijke taken voor het SDG coördinatie team zijn netwerken, het opzetten van allianties van 'SDG-champions' binnen de Rijksoverheid, het initiëren van analytische en impactstudies door de planbureaus, het CBS en wetenschappelijke instanties, het verder ontwikkelen en promoten van instrumenten zoals het IAK met een uitgebreidere SDG toets, het organiseren van technische briefings voor Tweede Kamer en andere belangstellenden, en het onderhouden van een actieve dialoog met maatschappelijke stakeholders via SDG Nederland. Het mandaat van de SDG coördinator en haar of zijn team en het werkplan van de eenheid, moet breed gecommuniceerd moeten.
- 36 Het SDG coördinatie team zou moeten steunen op een Interdepartementele Werkgroep Duurzame Ontwikkeling op DG-niveau, die eenmaal per maand bij elkaar komt en die wordt voorgezeten door een DG uit een relevant ministerie, bij voorkeur Financiën vanwege de belangrijke link tussen de Miljoenennota en de SDGs; EZK of IenW kunnen de vervangend voorzitter leveren. De SDG coördinator is in deze opzet de secretaris van de werkgroep. Binnen elk ministerie dat deel uitmaakt van deze werkgroep zou er minimaal 1 fte moeten worden vrijgemaakt voor het werk van de werkgroep, zoals het mainstreamen van de SDG agenda binnen het ministerie, het onderhouden van contacten met maatschappelijke organisaties, provincies en gemeenten, het organiseren van gezamenlijke evenementen (zoals cursussen, conferenties en de vlaggencampagne, onderdeel van de SDG Action Day), en het toetsen van nieuw beleid aan de SDG's.
- 37 De interdepartementele werkgroep dient een duidelijk omschreven mandaat te hebben, een eigen jaarlijks werkplan op te stellen en over een staand budget te beschikken voor het uitvoeren van haar taken. Ook dit mandaat en werkplan zouden binnen de Rijksoverheid en bij andere betrokken partijen breed bekend gemaakt dienen te worden.

4 PUBLIEKE VERANTWOORDING

4.1 BEVINDINGEN

- 38 Ten tijde van het verschijnen van de CBS Monitor Brede Welvaart en SDG's en van de SDG Voortgangsrapportage wordt een persmoment georganiseerd waar ook Tweede Kamerleden voor worden uitgenodigd. In het Tweede Kamerdebat tijdens de Verantwoordingsdag op de derde woensdag in mei is er soms aandacht voor de Monitor, maar geen aandacht voor de Nationale SDG-Voortgangsrapportage en de kabinetsreactie hierop. Tijdens de discussie over de Miljoenennota worden deze documenten in het geheel niet aan de orde gesteld. hoewel er wel een discussie gaande is tussen Kabinet en Tweede Kamer om de Monitor te betrekken bij de beleids- en begrotingscyclus.
- 39 Eenmaal per jaar heeft De Dutch Sustainable Growth Coalition, onder voorzitterschap van Jan Peter Balkenende en met CEO's van grote Nederlandse bedrijven als DSM, Shell en Unilever een overleg met de Minister President en een aantal ministers over duurzaamheid, waarbij de SDG's één van de agendapunten is.
- 40 Op verzoek van de coalitie "Building Change"⁴ hebben meer dan 25 Tweede Kamerleden uit 8 verschillende politieke partijen vanaf 2017 een SDG geadopteerd. Via sociale media, events, persoonlijke gesprekken en brieven zijn de organisaties achter de coalitie in contact met de zogenoemde 'adoptieouders' met als doel om de Kamerleden concrete handvatten te geven voor het

⁴ <https://www.partos.nl/building-change/>

bijdragen aan hún SDG's. Volgens betrokkenen heeft dit echter niet geleid tot meer initiatieven en activiteiten van de Tweede Kamer op het gebied van de SDG's. Net als bij de Rijksoverheid wordt de SDG agenda in de Tweede Kamer nog teveel als een ontwikkelingssamenwerkingsagenda gezien. Zoals een waarnemer opmerkte: *"Het zit niet tussen de oren van de meeste Kamerleden. Je ziet altijd het kleine groepje van dezelfde Kamerleden bij het debat over de SDG voortgangsrapportage."*

- 41 In verschillende Europese landen (onder andere Denemarken en Finland en Duitsland in voorbereiding) wordt de nationale begroting in een speciaal toegevoegd hoofdstuk ook georganiseerd volgens de SDG's, naast de gebruikelijke ordeningen. In Nederland is dat niet het geval hoewel verschillende betrokken maatschappelijke organisaties hier al langer voor pleiten, zodat de SDG's aan de orde komen tijdens de belangrijke debatten over de Miljoenennota.
- 42 De Algemene Rekenkamer is beperkt actief op het gebied van de SDG's. In 2017 heeft de AR een Kamerbrief opgesteld om het Parlement te informeren over de mate waarin de Nederlandse rijksoverheid voorbereidingen heeft getroffen om de SDG's te realiseren. Een nieuwe evaluatie zal mogelijk in 2021 plaatsvinden.
- 43 Op initiatief van het Lab Toekomstige Generaties, een samenwerkingsverband van professionals uit verschillende disciplines, is een Ombudspersoon Toekomstige Generaties benoemd. Verschillende betrokken partijen pleiten ervoor om deze functie te formaliseren.

4.2 CONCLUSIES

- 44 De regering legt minimaal verantwoording over af over de voortgang op het gebied van de SDG's, wat mede komt doordat de Tweede Kamer hier nauwelijks vragen over stelt. Weliswaar hebben een aantal Kamerleden een SDG geadopteerd, maar dat heeft bijvoorbeeld niet geleid tot meer publiek debat over duurzaamheidsnormen en tot een krachtig pleidooi voor een nationale SDG strategie of om de SDG's uitgangspunt te laten zijn van beleidsontwikkeling. Zoals een betrokkene het formuleerde: *"Het lange termijn perspectief ontbreekt nu volledig door de politieke waan van de dag."*
- 45 De twee centrale momenten van publieke verantwoording in Nederland, de Begrotingsbehandelingen in September en de Verantwoordingdebatten in Mei, worden niet beïnvloed door de twee belangrijkste documenten in de nationale SDG uitvoering, de CBS Monitor Brede Welvaart en SDG's en de SDG Voortgangsrapportage.
- 46 Bij gebrek aan een nationale SDG strategie licht ook de Algemene Rekenkamer de uitvoering van de SDG agenda maar zeer beperkt door en het CPB wordt niet gevraagd om de Miljoenennota en de programma's van politieke partijen ook te toetsen op de effecten op de SDG's. Het PBL is het enige planbureau dat een uitgebreide studie heeft gedaan naar de effecten van het Nederlandse beleid op de milieurelevante SDG's.
- 47 Evenals de Rijksoverheid opereert de Tweede Kamer sterk verkokerd via het werk van de vele vaste Kamercommissies, waarbij niet één van de commissies zich specifiek op duurzaamheid, coherentie en integratie van beleid richt, ook de Kamercommissie van Financiën niet die mogelijk het meest transversale perspectief heeft. De Memories van Toelichting die de wetsvoorstellen aan de Tweede Kamer begeleiden, kennen geen hoofdstuk waarin de mogelijke effecten op de SDG's worden genoemd en die dus de aandacht van Tweede Kamerleden kunnen genereren.

4.3 AANBEVELINGEN

- 48 De SDG's moeten worden ingebed in de begrotingscyclus, bijvoorbeeld als apart hoofdstuk binnen de Miljoenennota waarin de begroting is georganiseerd volgens de Nederlandse SDG's. Er kan geleerd worden van de 'best practices' Finland en Denemarken die dit al doen en op Duitsland die de intentie heeft om dit te gaan doen.
- 49 Het zou daarnaast logisch zijn om de CBS monitor mee te nemen tijdens de begrotingsbehandelingen en om het CPB te verzoeken de miljoenennota door te lichten op de effecten van het Nederlands beleid op de SDG's. Het ligt dan ook voor hand dat de meest relevante vakministeries worden gevraagd om

ten tijde van Verantwoordingsdag te rapporteren over voortgang ten aanzien van de SDG's waar zij 'eigenaar' van zijn, waarbij gebruik kan worden gemaakt van impactstudies door de planbureaus en van een jaarlijkse evaluatie van effectiviteit van uitvoering van de nationale SDG strategie door de Algemene Rekenkamer.

- 50 Het SDG coördinatieteam zou moeten initiëren dat er een standaard sjabloon tot stand komt voor de Memorie van Toelichting waarin informatie over de effecten van elke nieuwe wet op de SDG's een centrale plaats inneemt.
- 51 Ook zou het SDG coördinatie team ervoor kunnen pleiten dat coherentie rond de SDG's een centraal aandachtspunt wordt van de Tweede Kamer. De TK zelf kan vervolgens overwegen om het mandaat van de vaste Kamercommissie voor Financiën uit te breiden met de nationale SDG agenda, of om een aparte Kamercommissie in het leven te roepen voor Duurzame Ontwikkeling.
- 52 Het SDG coördinatieteam kan een online SDG training initiëren voor belangstellenden uit de publieke sfeer, waarvoor ook Tweede Kamerleden, parlementaire journalisten en hogere ambtenaren zich voor kunnen aanmelden.

5 PUBLIEKE BEWUSTWORDING EN PARTICIPATIE

5.1 BEVINDINGEN

- 53 Maatschappelijke organisaties waarderen de samenwerking met het SDG coördinatie team, die met name gekanaliseerd wordt via SDG Nederland. De faciliterende rol die de SDG coördinatie speelt in het leggen van contacten tussen maatschappelijke organisaties en de Rijksoverheid op hoog niveau ('openen van deuren') wordt ook gewaardeerd. Zoals een geïnterviewde kenschetste: *"SDG Nederland en de SDG coördinatie vullen elkaar goed aan en werken uitstekend samen."*
- 54 De structuur van SDG allianties waarin één maatschappelijke organisatie een netwerk opbouwt en werk initieert rond één specifieke SDG, wordt algemeen geroemd als een interessante structuur. Echter, de benoeming van de alliantie coördinatoren was intransparant en niet een product van brede consultaties, en het mandaat en inbedding van de allianties is niet helder. Bovendien ontbreekt financiering voor de coördinerende en initiërende taak van de coördinatoren. Er is een 18e coördinator toegevoegd voor het bewaken van de coherentie tussen de SDG's, maar volgens betrokkenen is er weinig interesse in het daadwerkelijk benoemen van "schurende thema's" en is er weinig sprake van synergie tussen de verschillende allianties. Zoals een betrokkene opmerkte: *"Het is toch vooral 'liefdewerk oud papier', de alliantie coördinatoren doen dit allemaal vrijwillig."*
- 55 Jongeren worden op verschillende manieren bij de SDG agenda betrokken: (i) directe ondersteuning aan jongerenorganisaties (bijvoorbeeld "Young Impact"); (ii) via scholen, hogescholen en universiteiten (bijvoorbeeld door het aanpassen van het curriculum); (iii) via gemeentelijke activiteiten; (iv) deelname aan internationale conferenties over de SDG's (NJR). Een betrokkene zei: *"Van alle leeftijdsgroepen zijn de SDG's het meest bekend bij jongeren. Jongeren geven reuring aan het debat, bijvoorbeeld bij internationale SDG bijeenkomsten."* Het wordt als belangrijk gezien dat jongeren zelf hun doelen, aanpak en acties kunnen bepalen en niet slechts hoeven aan te schuiven aan door ouderen bedachte projecten. Wel merkte een jongerenvertegenwoordiger op: *"SDG's zijn nogal abstract voor veel stakeholders; de vertaalslag naar Nederland moet nog gemaakt worden."*
- 56 De bereidheid van de SDG coördinator om de SDG agenda uit te dragen tijdens (online) evenementen en in interviews, wordt breed gewaardeerd door de verschillende gouvernementele en niet gouvernementele partijen. Tegelijkertijd wordt er wel op gewezen dat dit niet ten koste mag gaan van de hoofdtaken, het mainstreamen van de nationale SDG agenda binnen de Rijksoverheid en het faciliteren van contacten tussen maatschappelijke organisaties en de Rijksoverheid.
- 57 De website van SDG Nederland is de meest uitgebreide website over de uitvoering van de SDG's in Nederland en geeft informatie over vele SDG initiatieven en partnerschappen. Sommige relevante

ministeries zijn ook lid van deze ‘community’. Door gebrek aan financiële middelen is het echter niet gelukt om er een interactieve site van te maken die het de leden van de SDG community mogelijk maakt om actief met elkaar te communiceren. Hoewel de site wel een pagina bevat met de belangrijkste overheidsdocumenten over de SDGs⁵ is het geen uitgebreide ‘bibliotheek’ met alle relevante rapporten, zoals beoogd door het Plan van Aanpak.

- 58 Het brede SDG platform bij de SER waarover het Plan van Aanpak spreekt, is niet van de grond gekomen, ondanks verschillende gesprekken tussen de SER en de SDG coördinatie. Mandaat, rol en budget van een dergelijk platform zijn tot op heden onduidelijk gebleven.
- 59 De VN organiseert informatie uitwisseling op het gebied van de SDG’s, bijvoorbeeld tussen grote steden, en tijdens het jaarlijkse High Level Political Forum in New York. Op Europees niveau neemt de Nationale SDG-Coördinator deel aan het European Sustainable Development Solutions (ESDN) netwerk van nationale counterparts. Er lijkt daarnaast weinig structureel contact en samenwerking te bestaan tussen de SDG coördinatoren in de EU-landen en tussen maatschappelijke organisaties in de EU-landen die zich met de SDG’s bezighouden, hoewel dit toch één van de doelen van het Plan van Aanpak was. De website van SDG Nederland geeft geen contacten van gelijkgezinde organisaties in de andere EU-landen.

5.2 CONCLUSIES

- 60 De bottom-up benadering van het Plan van Aanpak heeft goed gewerkt; veel maatschappelijke organisaties, bedrijven, en inmiddels honderd gemeenten houden zich met de SDG’s bezig. Jongeren zijn op vele manieren betrokken bij de SDG agenda⁶. SDG Nederland is effectief in ‘SDG branding’ en in netwerken. Desalniettemin constateren de betrokken partijen dat het tot nu toe heeft ontbroken aan een platform waar inhoudelijk debat en discussie plaatsvindt tussen overheid en maatschappelijke actoren, waar de ‘trade-offs’ tussen SDGs worden besproken (zoals economische groei versus ongelijkheid of deregulering versus milieubehoud) en waar schurende thema’s aan de orde worden gesteld zoals handelsverdragen, belastingverdragen, import van grondstoffen, en de intensieve veehouderij.
- 61 De energie rond de SDG’s zit in Nederland duidelijk bij het maatschappelijk middenveld, het bedrijfsleven, en de gemeenten. Vele interessante initiatieven zijn tot stand gekomen, zoals de Ombudspersoon voor Toekomstige Generaties van het Lab voor Toekomstige Generaties, en het voorgestelde platform uit de vorige paragraaf kan ervoor zorgen dat die energie overslaat naar de politiek en de Rijksoverheid.
- 62 De gegenereerde energie is niet gebruikt voor een grote nationale campagne, met inschakeling van alle betrokken partijen, om het belang van de SDG’s voor de toekomst van Nederland te onderstrepen en om de nationale SDG agenda te laten aarden. Het ontbreekt de SDG’s in Nederland ook aan een algemeen bekend en gewaardeerd boegbeeld, een ‘champion’ of Ambassadeur die de belangen van toekomstige generaties kan verdedigen en het belang van de SDG’s doorlopend onder de aandacht van politiek en publiek kan brengen.

5.3 AANBEVELINGEN

- 63 Het SDG coördinatie team en de SER moeten onverwijld in gesprek gaan om het voorstel uit het Plan van Aanpak om een SDG-platform bij de SER te creëren, uit te voeren. De huidige SER Commissie voor Duurzame Ontwikkeling kan hiervoor gebruikt worden, met een aangepast en breder mandaat, en een substantieel budget. De voorzitter van dit orgaan zou een zichtbare nationale status moeten hebben, bijvoorbeeld Nationaal Commissaris of Rijksadviseur voor de SDG’s.
- 64 Studies, discussies, advisering, campagnes (“SDG als kansen agenda”; “SDG Action Day”, inclusief de vlaggencampagne) en andere vormen van informatievoorziening zullen belangrijke taken van het

⁵ <https://www.sdgnederland.nl/sdg-rapporten/>

⁶ zie bijvoorbeeld <https://www.17doelendiejeedeelt.nl/over-ons/>

platform zijn, met name ook rond de schurende thema's uit de SDG's (zie paragraaf 57). Het huidige jongerenplatform van de SER kan als aparte afdeling in het nieuwe Platform voor Toekomstige Generaties worden opgenomen.

- 65 De huidige SDG-allianties kunnen een centraal onderdeel van dit platform worden en zouden kunnen gaan werken met convenanten waardoor hun inkadering, mandaat en financiering geregeld zijn. Ook nieuwe vormen van subsidie modaliteiten kunnen worden gebruikt, zoals 'impact financing'.
- 66 SDG Nederland is een goed functionerende kanaliserende, katalyserende en netwerkende organisatie en complementair aan het SDG coördinatie team en de ondersteuning van deze organisatie vanuit het coördinerend ministerie moet op minimaal hetzelfde niveau worden voortgezet.
- 67 Het SDG coördinatie team zou in samenwerking met de meest betrokken departementen moeten onderzoeken of de Ombudspersoon voor Toekomstige Generaties geformaliseerd kan worden, bijvoorbeeld binnen het kader van de Nationale Ombudsman.

6 BELEIDSMONITORING EN EVALUATIE

6.1 BEVINDINGEN

- 68 De CBS Monitor Brede Welvaart en SDG's, wordt gezien als een interessant instrument, weliswaar met beperkingen. Bij gebrek aan kwantitatieve doelen en een echte nulmeting blijft het bij een beschrijving van trends en een vergelijking met andere EU-landen. Ook wordt er geen analyse gemaakt van de synergiën en de trade-offs tussen de verschillende SDG's en de verbinding tussen Brede Welvaart en de SDG's wordt niet helder.
- 69 De Rijksoverheid heeft in 2019 besloten het IAK (Integraal afwegingskader) verder in lijn te brengen met de SDG's. Het doel was om de effecten van nieuwe beleids-, wets- en regelvoorstellen op het behalen van de SDGs een zichtbaar onderdeel te maken van het IAK, op die onderdelen van de 2030 agenda die tot dusver onderbelicht bleven. Vanaf begin 2020 werd het IAK daarom uitgebreid met de verplichte kwaliteitseis 'effecten op gendergelijkheid' (SDG 5) en met de verplichte kwaliteitseis 'effecten op ontwikkelingslanden' (SDG 17). Het maatschappelijk middenveld refereert naar deze toegevoegde onderdelen doorgaans als de 'SDG-toets'.
- 70 Deze 'toets' wordt echter nauwelijks gebruikt: volgens een nog niet gepubliceerde evaluatie van de Foundation Max van der Stoel is de toets op de SDG effecten op ontwikkelingslanden slechts eenmaal toegepast bij 19 relevante wetsvoorstellen. De toets wordt pas toegepast aan het eind van het proces. Volgens betrokkenen zou het logischer en effectiever zijn om de SDG toets al uit te voeren in de conceptuele fase van het beleid.
- 71 Het doel van het Plan van Aanpak om een gestandaardiseerde methode voor het meten van de effecten van beleids- en andere initiatieven te ontwikkelen, inclusief een gelimiteerde set van geharmoniseerde indicatoren, is niet bereikt terwijl alle betrokken partijen dit als een prioriteit zien. Verscheidene betrokken noemen de MAEX meetmethode⁷ als veelbelovend. Recentelijk heeft BZ i.s.m. EZK en BZK een studie laten doen naar mogelijkheden om SDG-impactmeting verder te harmoniseren⁸.
- 72 Er zijn door de Planbureaus en andere wetenschappelijke instituten geen SDG-impactstudies uitgevoerd naar de mogelijke effecten op de SDG's in Nederland van belangrijk overheidsbeleid dat in ontwikkeling is, in aanvulling op de CBS monitor. Dit was wel beoogd in het Plan van Aanpak, maar is niet van de grond gekomen. Het doen van dergelijke impactstudies wordt door de meeste betrokkenen als heel belangrijk beschouwd.

⁷ <https://maex.nl/#/sdgs>

⁸ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/10/29/eenduidiger-meten-en-rapporteren-van-sdg-impact-voor-bedrijven-en-gemeenten>

6.2 CONCLUSIES

- 73 Meten is weten, maar het meten blijft beperkt tot de CBS monitor en versnipperde pogingen van betrokken partijen om de effecten van hun handelen in te schatten. Het ontbreekt allereerst aan de stip op de horizon, waarin de SDG doelen naar Nederland zijn vertaald, waardoor de CBS monitor een sterkere focus kan krijgen en waardoor de jaarlijkse voortgangsrapportages analytischer en diepgravender kunnen worden, ingaand op de relevantie van de onderliggende veranderingstheoriën.
- 74 De SDG routekaart is een prima initiatief van SDG Nederland, die eigenlijk door de SDG coördinatie ingevuld en overgenomen zou moeten worden (Rijksoverheid als 'eigenaar' van de routekaart), maar ook hier ontbreekt het aan een kader voor monitoring en evaluatie, met indicatoren en doelen per indicator, en onderliggende veranderings- of transitietheorieën.
- 75 De toetsing op SDG's in het Integraal Afwegingskader is in potentie een heel relevant instrument voor beleidscoherentie, maar het zou beter zijn als het Integraal Afwegingskader (IAK) bij alle relevante SDG onderdelen de SDG's expliciet zou benoemen en niet alleen de OS- en gender onderdelen. Verder zouden de SDG's, om de samenhang tussen de verschillende onderdelen van het IAK (en daarmee de gebruiksvriendelijkheid van het instrument) te verbeteren, ingezet kunnen worden als overkoepelend kader voor het IAK. Eén van de focal points merkte op: *"De SDG toets lijkt interessant, maar voegt eigenlijk niets toe aan het IAK: het is een beetje voor de Bühne. Alle SDG's komen indirect al aan bod in het IAK."*
- 76 Ook zou het effectiever zijn als de mogelijke effecten op de SDG's niet alleen worden beoordeeld aan het eind van het wetgevende proces, in het kader van het IAK ('afvinken'), maar ook aan het begin van beleidsvorming als beleid en wetten nog in het conceptuele stadium verkeren, en ze dus meer sturend gebruikt kunnen worden. Volgens betrokken partijen is het ook een probleem dat ambtenaren te weinig kennis hebben over de SDG's.
- 77 In aanvulling op het IAK ontbreekt het aan een externe onafhankelijke evaluatie van voorgenomen beleid op de SDG's, zoals de Milieu Effectrapportages die worden aangestuurd en op kwaliteit getoetst door de Commissie MER. Het ontbreekt ook aan een externe 'waakhond' die controleert of de Nederlandse SDG doelen wel bereikt worden. Een succesvol voorbeeld van een dergelijke aanpak is het Adviescollege Toetsing Regeldruk⁹, opgericht om de regeldruk binnen de overheid terug te dringen en bestaande uit een interdepartementale werkgroep van Financiën en Economische Zaken en Klimaat, met een centrale doelstelling aangereikt vanuit het Regeerakkoord, en een externe waakhond die controleert of de beleidsambities en doelen bereikt worden.

6.3 AANBEVELINGEN

- 78 De monitoring en evaluatie van de SDG uitvoering zal beter kunnen worden opgezet als er een Nationale SDG strategie komt met duidelijke doelen, prestatieindicatoren, en 'eigenaars' van de SDG's, verantwoordelijk voor de uitvoering. In afwachting van deze strategie wordt aanbevolen om de SDG Routekaart uit te breiden met een flexibel kader voor resultaats- en prestatiemeting. Indien de ontwikkeling van dit meetinstrument gebeurt in consultatie met andere betrokken partijen, zoals de VNG, bestaat de kans dat zij dit ook oppikken waardoor er een standaardmethode ontstaat waardoor informatie kan worden vergeleken en uitgewisseld.
- 79 Zoals ook toegezegd in de brief van Minister Kaag en Minister Wiebes aan de TK van mei 2020 over de CBS Monitor BW en SDG's moet in nieuw beleid worden aangegeven op welke SDG's het effecten heeft. In dit verband ligt het voor de hand om de SDG's een expliciete centrale plek te geven in het IAK, zodat op alle nieuwe beleids- en wetsvoorstellen een zichtbare toetsing kan plaatsvinden. Een rapportageplicht aan de Tweede Kamer over antwoorden op de IAK vragen kan het instrument versterken. Het IAK dient gebruikersvriendelijker te worden, bijvoorbeeld door een online SDG/IAK training aan ambtenaren aan te bieden, en door een helpdesk ondersteuning te bieden. Voorts moet er

⁹ <https://www.atr-regeldruk.nl/>

over worden nagedacht hoe het instrument ook kan worden ingezet in een eerder stadium, bij de beleidsontwerpfase.

- 80 Gezien het centrale belang van de SDG's zou een externe onafhankelijke toetsing op voorgenomen beleid (strategische SDG effect rapportage) op zijn plaats zijn. Het mandaat van de bestaande Commissie MER zou hiertoe kunnen worden uitgebreid. Het ligt voor de hand om de Algemene Rekenkamer te vragen om als externe 'waakhond' op te treden en te verifiëren of de adviezen voortkomend uit het IAK en de SDG effectrapportage wel worden opgevolgd.

BIJLAGE A VRAGENLIJST

A1 INDIVIDUEEL

Evaluatie van de aansturing (“Governance”) van de Nationale SDG uitvoering

Vragenlijst

Introductie

- Voorstellen van TI en van de onderzoeker
- Presenteren van het doel van de evaluatie: evalueren van het functioneren van de nationale SGD-coördinatie en de samenwerking met maatschappelijke actoren, inclusief jongeren

Vragen aan de hand van de drie evaluatiecriteria

Relevantie (inclusief coherentie)

1. Wat is de rol van uw organisatie in de SDG-implementatie in Nederland?
2. In welke mate is het Plan van Aanpak Nationale SDG-implementatie in uw organisatie bekend, en in hoeverre is het in lijn met het beleid en de acties van uw organisatie op het gebied van de SDGs?
3. A) Wat is de inhoud van de samenwerking tussen uw organisatie en de nationale SDG-coördinatie?
B) Kan deze verbeterd worden, en zo ja hoe?
4. A) In welke mate zijn jongeren betrokken bij de SDG implementatie?
B) Zo ja, hoe, zo nee, hoe kan dit verbeterd worden?
5. A) In hoeverre is er vanuit de nationale SDG coördinatie geprobeerd om coherentie in beleid en in uitvoering te versterken?
B) Op welk gebied is er een gebrek aan coherentie en hoe zou dit vanuit de nationale SDG coördinatie verbeterd kunnen worden?
C) Ziet u een rol voor uw eigen organisatie of andere organisaties bij het versterken van coherentie?
6. A. Wat is volgens u de rol van de SDG coördinatie, bijvoorbeeld richting overheidsbeleid en/of bij het creëren en versterken van allianties?
B. Kunt u concrete voorbeelden van acties geven?

Doelmatigheid

7. In welke mate zijn de doelstellingen van het Plan van Aanpak Nationale SDG implementatie voor de periode 2016 tot 2020 bereikt? Zo niet, hoe zou het PvA aangepast dienen te worden?
8. Het PvA kiest voor een pragmatische implementatie met een breed palet aan initiatieven, zonder sturing van bovenaf door middel van een strategie met heldere prioriteiten en duidelijke targets. Is dit volgens u de meest doelmatige aanpak? Zo ja, wat zijn de sterke punten in deze aanpak; zo niet, wat zou u anders willen zien?
9. Wat zijn de belangrijkste resultaten van uw organisatie m.b.t. SDG implementatie in NL sinds 2016, en welke ondersteunende rol heeft de SDG-coördinatie hierin gespeeld?
10. Welke initiatieven van uw organisatie zijn door de SDG coördinatie ondersteund?
11. A) Wat zijn de belangrijkste en meest doelmatige instrumenten van de SDG-coördinatie om beleid en regelgeving af te dwingen dat in lijn is met de SDG doelstellingen? (voorbeelden: CBS monitor, IAK en SDG toets, PvA en nationale SDG rapportage, subsidies, focal points, allianties, partnerschappen).

B) Welke instrumenten ontbreken er?

Efficiëntie

12. A) Is de gekozen governance structuur voor de coordinatie en uitvoering van het PVA geschikt (hoge ambtenaar en lichte ondersteunende structuur met gelimiteerd budget gehuisvest bij MinBuza)? Zo ja, waarom; zo nee, waarom niet en hoe zou het anders georganiseerd moeten worden? (denk hierbij aan ambtelijke huisvesting, mandaat, slagkracht, rol en type aanpak, beschikbare budget)
13. A) Wat is de rol en het mandaat van de focal points bij de SDG coordinatie en de implementatie van de SDGs?

B) Hebben deze focal points voldoende slagkracht om de SDG targets in het sectorbeleid van hun ministerie te brengen? Zo ja, wat is hun sterkte en wat zijn hun mogelijkheden en beschikbare instrumenten; zo nee, wat is hun zwakte en de risico's?
14. Is het SDG coordinatie team zichtbaar, opereert het efficiënt en is het functioneel? Zo ja, waarom, zo nee, waarom niet en wat zou er beter kunnen?
15. Is de uitvoering van de SDG implementatie in Nederland in lijn met de initiatieven en planning die in het Plan van Aanpak zijn uitgezet?
16. A) Maakt de SDG-coördinatie gebruik van een jaarlijkse planning met te behalen doelen en acties, en zo ja, hoe wordt de uitvoering van dit jaarplan gemonitord?

B) Is deze planning en monitoring toegankelijk voor alle partners?

A2 FOCUS GROEP

Evaluatie van de aansturing ("Governance") van de Nationale SDG uitvoering

Vragenlijst t.b.v. de Focus Group Discussion met de Stuurgroep van SDG-Nederland

9 december 2020

Introductie

- Voorstellen van de evaluatoren;
- Presenteren van het doel van de evaluatie: evalueren van het functioneren van de nationale SDG-coördinatie en de samenwerking met maatschappelijke actoren, inclusief jongeren;
- Doel van de FGD: informatie inwinnen bij een brede groep stakeholders die niet in individuele interviews worden bevestigd.

Vragen aan de hand van de drie evaluatiecriteria

Relevantie (inclusief coherentie)

17. In welke mate is het Plan van Aanpak Nationale SDG-implementatie in lijn met het beleid en de acties van SDG-Nederland en haar lid-organisaties op het gebied van de SDGs?
18. Wat is de inhoud van de samenwerking tussen uw organisatie en de nationale SDG-coördinatie? Kan deze verbeterd worden, en zo ja hoe?
19. In welke mate zijn jongeren betrokken bij de SDG implementatie? Zo ja, hoe, zo nee, hoe kan dit verbeterd worden?

Welke rol zou SDG-Nederland daarbij kunnen spelen?

Doelmatigheid

20. Het PVA kiest voor een pragmatische implementatie met een breed palet aan initiatieven, zonder sturing van bovenaf door middel van een strategie met heldere prioriteiten en duidelijke targets. Is dit volgens u de meest doelmatige aanpak? Zo ja, wat zijn de sterke punten in deze aanpak; zo niet, wat zou u anders willen zien?
21. Wat zijn de belangrijkste resultaten van SDG-Nederland in het algemeen en uw organisatie in het bijzonder m.b.t. SDG implementatie in NL sinds 2016, en welke ondersteunende rol heeft de SDG-coördinatie hierin gespeeld?

Efficiëntie

22. Is de gekozen governance structuur voor de coördinatie en uitvoering van het PVA geschikt (hoge ambtenaar en lichte ondersteunende structuur met gelimiteerd budget gehuisvest bij MinBuza)? Zo ja, waarom; zo nee, waarom niet en hoe zou het anders georganiseerd moeten worden? (denk hierbij aan ambtelijke huisvesting, mandaat, slagkracht, rol en type aanpak, beschikbare budget)
23. Is het SDG coördinatie team zichtbaar, opereert het efficiënt en is het functioneel? Zo ja, waarom, zo nee, waarom niet en wat zou er beter kunnen?

BIJLAGE B TIJDSPAD

De evaluatie vond in drie fasen plaats:

- (1) Een voorbereidende fase (inceptiefase), waarin (i) een gesprek plaats vond met de stuurgroep van deze evaluatie over de taakomschrijving en onze aanpak; (ii) de betrokkenen in kaart werden gebracht (mapping); (iii) de vragenlijst voor de interviews en templates voor de informatieverwerking werden uitgewerkt; (iv) een nauwkeurige planning van de evaluatie (documentatie, interviews) werd gemaakt.
- (2) Een fase waarin de informatie werd verzameld, door middel van een studie van primaire en secundaire brondocumenten en door middel van interviews met een steekproef van betrokkenen. De voorlopige bevindingen en conclusies werden voorgelegd aan een online discussieforum met de meest nauw betrokkenen.
- (3) Een analytische en rapportage fase waarin de bevindingen, conclusies, en aanbevelingen verder worden uitgewerkt en in een rapport neergelegd.

De onderstaande tabel presenteert de fasen en de activiteiten van het onderzoek.

Fase en activiteit	Datum/periode
Start vergadering met stuurgroep van de Evaluatie	25 Nov '20
Mapping van betrokkenen en steekproef betrokkenen	25 – 2 Dec '20
Verdere uitwerking evaluatie matrix, en opstellen vragenlijsten interviews (per categorie betrokkene), en templates voor opslag informatie	
Gedetailleerde planning	
Kort inceptie rapport	4 Dec '20
Review van primaire en secundaire brondocumenten	30 Nov' – 7 Dec '20
Interviews met statistische verantwoorde steekproef van betrokkenen (10 – 12 interviews, vast te stellen in inceptie fase)	7 – 16 Dec '20;
Online discussieforum	17 Dec '20
Triangulering van de data	22 Dec '20
Draft rapport (bevindingen, conclusies, aanbevelingen)	02 Jan '21
Commentaar stuurgroep Evaluatie	06 Jan '21
Aanpassing en productie van eindrapport	11 Jan' 21

BIJLAGE C LIJST MET GEINTERVIEWDE PERSONEN

Op basis van informatie van het SDG Coördinatieteam is een selectie gemaakt van betrokkenen met wie een semi-gestructureerd diepte-interview is afgenomen. In totaal zijn 26 diepte-interviews gehouden met één of een kleine groep van betrokkenen. Daarnaast is er een focusgroepsdiscussie gehouden met 8 leden van de Stuurgroep van SDG Nederland. Tevens is schriftelijke input verkregen van een aantal betrokkenen die niet beschikbaar waren voor een interview of voor de focusgroepsdiscussie. Tenslotte zijn de eerste bevindingen, conclusies en aanbevelingen neergelegd in een powerpoint presentatie en besproken met het SDG Focal Point overleg.

In onderstaande lijst zijn alle betrokkenen vermeld die op een van bovenstaande manieren betrokken zijn geweest bij het onderzoek. De auteurs van dit rapport zijn alle betrokkenen zeer erkentelijk voor hun tijd en inputs.

Direct betrokkenen:

Sandra Pellegrom (huidige SDG Coördinator)
Lieke Willemsen (SDG Coördinatieteam)
Kim van Kastel (SDG Coördinatieteam)
Annefloor Alting (SDG Coördinatieteam)
Hugo von Meijenfeldt (voormalig SDG Coördinator van 2016-2019)
Machiel van Stralen (voormalig medewerker van SDG Coördinatieteam)
Kitty van der Heijden (DGIS, Buitenlandse Zaken)

Ministeries:

Ben Geurts (FP, Algemene Zaken)
Mohamed Derraz (FP, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties)
Karel Brassier (FP, Economische Zaken en Klimaat)
Maaïke Stoel (Economische Zaken en Klimaat)
Sjef Ederveen (Economische Zaken en Klimaat)
Simon van der Zandt (FP, Financiën)
Jaco Tavenier (FP, Infrastructuur en Waterstaat)
Hans Brand (FP, Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit)
Basim Al Alousi (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap)
Gonneke de Ridder (FP, Onderwijs, Cultuur en Wetenschap)
Dorine van Norren (voormalig Focal Point, Onderwijs, Cultuur en Wetenschap)
Martin Slaats (voormalig Focal Point, Sociale Zaken en Werkgelegenheid)
Monique Bijen (FP, Sociale Zaken en Werkgelegenheid)

Maatschappelijke organisaties en Bedrijfsleven:

Maresa Oosterman (Directeur SDG Nederland)
Herman Mulder (Voorzitter SDG Nederland)
Adrian de Groot Ruiz (Secretaris SDG Nederland)
Fokko Wientjes (Bestuurslid SDG Nederland)
Daniëlle Hirsch (Both ENDS, Coherentiestoel bij de Alliantie Coördinatoren)
Jan-Peter Balkenende (Dutch Sustainable Growth Coalition en Maatschappelijke Alliantie)
Rosa van Driel (Foundation Max van der Stoel)
Marjo Baeten (HAS Hogeschool, Alliantie Coördinator SDG 2)
Giuseppe van der Helm (Leren voor Morgen, Alliantie Coördinator SDG 4)
Maria van der Heijden (MVO Nederland)
Thyra Zoons (Nationale Jeugdraad - NJR)
Marjolein Quist (Nationale Jeugdraad - NJR)
Floris Mreijen (Nederlandse Vereniging van Banken - NVB)
Bianca Nijhof (Netherlands Water Partnership, Alliantie Coördinator SDG 6)

Bart Romijn (Partos)
Koos de Bruijn (Partos)
Esther Punte (Vereniging van Hogescholen - VH)
Arthur Wiggers (VNG-International)
Eline Vermeer (VNG-International)
Jannet Vaessen (WOMEN Inc., Alliantie Coördinator SDG 10)

Semi-gouvernementele organisaties/adviesorganen:

Joost van Hofwegen (Algemene Rekenkamer)
Merel Hendriks (Algemene Rekenkamer)
Egbert Jongsma (Algemene Rekenkamer)
Ronnie Takens (Algemene Rekenkamer, gedetacheerd bij RVO)
Jan-Pieter Smits (Centraal Bureau voor de Statistiek - CBS)
Paul Lucas (Planbureau voor de Leefomgeving - PBL)
Alexandra van Selm (Sociaal-Economische Raad - SER)

BIJLAGE D GEBRUIKTE DOCUMENTEN

- 2016, Plan van Aanpak: [file:///C:/Users/pellegrom.sandra/Downloads/kst-26485-232%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/pellegrom.sandra/Downloads/kst-26485-232%20(4).pdf)
- 2020, Werkplan Coördinator nationale implementatie SDGs
- 2019, Wervingsprofiel Coördinator nationale implementatie SDGs
- 2020, Vierde Nationale SDG-rapportage Nederland Ontwikkelt Duurzaam en begeleidende Kamerbrief: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/05/20/kamerbrief-over-monitor-brede-welvaart-en-sdgs-2020-en-de-vierde-nationale-sdg-rapportage>
- 2019, Derde Nationale SDG-rapportage Nederland Ontwikkelt Duurzaam
- 2018, Tweede Nationale SDG-rapportage Nederland Ontwikkelt Duurzaam
- 2016, CBS rapport Meten van SDGs; een eerste beeld van Nederland
- 2019, CBS Monitor Brede Welvaart en Sustainable Development Goals
- 2020, CBS Monitor Brede Welvaart en Sustainable Development Goals: [Monitor Brede Welvaart & de Sustainable Development Goals 2020 \(cbs.nl\)](#)
- 2016, PBL rapport met nulmeting beleid: <https://www.pbl.nl/publicaties/sustainable-development-goals-in-nederland-bouwstenen-voor-leefomgevingsbeleid-voor-2030>
- 2020, PBL rapport Mondiale Milieuverkenningen : <https://www.pbl.nl/publicaties/inzichten-uit-mondiale-milieuverkenningen-lessen-voor-nederland>
- 2017, Algemene Rekenkamer Kamerbrief: <https://www.rekenkamer.nl/actueel/nieuws/2017/09/13/index>
- 2019, Rapport Ingeborg Niestroy voor Europees Parlement over nationale coördinatiemechanismen: https://www.europarl.europa.eu/thinktank/de/document.html?reference=EXPO_STU%282019%29603473
- 2019, Rapport Directorate-General for External Policies, Policy Department (2019): Europe's approach to implementing the Sustainable Development Goals; good practices and the way forward
- 2020, Sustainable Development Solutions Network en Institute for European Environmental Policy: 2020 Europe Sustainable Development Report; <https://eu-dashboards.sdgindex.org/chapters>
- 2020, OESO en ESDN profielen nationale SDG-coördinatie: http://www.oecd.org/governance/pcsd/Country%20profile%20-%20The%20Netherlands_rev.pdf en https://www.esdn.eu/country-profiles/detail?tx_countryprofile_countryprofile%5Baction%5D=show&tx_countryprofile_countryprofile%5Bcontroller%5D=Country&tx_countryprofile_countryprofile%5Bcountry%5D=20&cHash=1682f7174cf731f4e488afd926719317
- 2020, DSGC Green Recovery Statement: <https://www.dsgc.nl/nl/nieuws/2020/groei-aantal-bedrijven-green-recovery>
- 2020, MVO-Nederland statements: <https://www.mvonederland.nl/news/post-corona-economie-5-adviezen-aan-de-nederlandse-overheid-voor-het-behalen-van-de-sdg-doelen-en-het-klimaatakkoord/> en <https://www.mvonederland.nl/news/overheid-kies-voor-groen-en-sociaal-herstel/>
- 2019, Kansen pakken en risico's beheersen; SER Advies iMVO en SDG's: <https://www.ser.nl/-/media/ser/downloads/adviezen/2019/sdg-imvo.pdf>
- 2019, AIV Advies Mensenrechten en SDG's: <https://www.adviesraadinternationalevraagstukken.nl/documenten/publicaties/2019/05/10/duurzaam-ontwikkelingsdoelen-en-mensenrechten>

2020, PwC rapport SDG Impactmeting: <https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-buitenlandse-zaken/documenten/rapporten/2020/10/29/eenduidiger-meten-en-rapporteren-van-sdg-impact-voor-bedrijven-en-gemeenten>

2018, World Business Council for Sustainable Development, SDG sector road maps.

2020, «Defining value and measuring well-being», ppt presentation van Marco Mira d'Ercole (WISE) during conference "Beyond GDP: Well-being and SDGs in policy making", hosted by the Dutch Ministries of Economic Affairs and Climate Policy, Finance and Foreign Affairs, and the Netherlands Enterprise Agency (07.12.2020)

2020, «Well-Being as a Policy Tool –OECD reflections», ppt presentation van Romina Boarini, Acting Director, OECD Centre for Well-Being, Inclusion, Sustainability and Equal Opportunity (WISE) during conference "Beyond GDP: Well-being and SDGs in policy making", hosted by the Dutch Ministries of Economic Affairs and Climate Policy, Finance and Foreign Affairs, and the Netherlands Enterprise Agency (07.12.2020)